

Arnold-Jan is geen onbekende op het Sintfront. In 2009 schreef hij het boek *Wild Geraas: mijn wonderlijke reizen met Sinterklaas en de kerstman*. Dit is een verslag van zijn persoonlijke speurtocht naar de historische bronnen en tradities van de feesten rond Sinterklaas en de kerstman (uitgeverij Aspekt). Scheer (1965), journalist en theatermaker, heeft een indrukwekkende lijst publicaties op zijn naam staan en kreeg bekendheid met het programma *Schowroom* op de NCRV en *Paradijsvogels* van de AVRO. *Buitenbeentjes* is de overeenkomst en horen daar de Sint of Zwarte Piet ook bij? Bij het ter perse gaan van deze *Tijdingen* was het boek nog niet van de drukker terug, en mocht ik het werk in pdf zien. Zoals hij zelf schrijft op de achterflap: *Nergens in Europa is Zwarte Piet een Afrikaan en komt niet door de schoorsteen: hij heeft zichzelf pikzwart gemaakt met roet. Hij reisde 30 jaar lang naar uithoeken van Europa om te kijken naar rituelen rondom Sinterklaasvieringen. In december komt bij National Geographic Nederland-België een artikel over he Sundeekloazen op Ameland van zijn hand. Scheer probeert aan te tonen dat het zwart maken in een oeroude traditie staat (langer dan 150 jaar) en dat het een essentieel onderdeel is van gebruiken die ook heden nog plaatsvinden. Sinterklaasfeesten die op de immateriele-Werelderfgoedlijst moeten. De inhoudsopgave geeft een bonte mengeling te zien van kleine bijdragen: een kleine 50 op nog geen 200 bladzijden. Toch begint ook hij met het noemen van en het opnemen voor Schenkman en zijn boekje. Hij verwijst daarin naar een tien-jaar ouder boekje van Hoffman: een interessante opening!*

Schenkman probeerde een positieve bijdrage te leveren en dat lukte tot oktober 2013. Bijna dertig jaar eerder is Scheer begonnen te zoeken naar de oorsprong van wat hij noemt een "getemde extatische rite".

De stijl van Scheer is direct, uitdagend, maar ook goed leesbaar: "Is Zwarte Piet racisme, of is dat te kort door de bocht en waar zit de bocht?" Hij reist voor zijn doel naar Macedonië: heeft roet iets te maken met roe en roots?! Beren in de Pyreneën, in Tjechië en op Sardinië: zwarte mannen als begeleiders van de Sint en die het op vrouwen hebben gemunt. Ook Nederland kent zo de geschiedenis: op de Veluwe (Zwarte Sinterklaas) en op Ameland. Minder bekende en bekende volgers van de Sint, de een nog gruwelijker dan de ander: Père Fouettard, Krampus, Cert, Percht,

Schmutzli. Scheer neemt ons mee naar een niet helemaal bekende wereld van donkere begeleiders die in de traditie van Sintbegeleiders of mensen die zich zwartgemaakt hebben, niet om een evenknie van slaven te zijn maar passend in een oude midwinterviering (Black Mummers in Engeland, Blackies Day in Padstow, Cornwall). Santa Claus bij zo'n Mummers Play is dat Saint Nicholas, is de Weihnachtsman en Sankt Nikolaus eigenlijk een en de zelfde figuur? Hij reist naar Perzië, treft Groene, Oude en Nieuwe Klazen. De discussie over Pieten en volkskunde opent op pagina 95: Vuisje, Helsloot, Grunberg, DWDD, André van Es, Van der Laan. Scheer wordt aangevallen als verdediger van slavernij. Onaangenaam, onwaar, ontluisterend zegt hij. Een lange, welkome beschrijving van wat er gebeurt op 4 december op Ameland (103-110) en telkens keert Scheer terug bij de Germaanse wortels van het feest, welke door andere Sintkenners niet altijd omarmd worden. Helsloot als vertegenwoordiger van de mening dat Zwarte Piet pas sinds 1850 bestaat en dat het beter is dat dit relict van racisme verdwijnt, tegenover de gedachte dat na onderzoek de geschiedenis van culturele uitingen van etnisch zwarte samenlevingen steeds dichter bij die van etnisch witte komen te liggen. Het boek kan in mijn ogen niet in één adem worden uitgelezen, daar is het te versnipperd voor in onderwerpen. Maar een totaalbeeld van geschiedenis van rituelen rondom het Sinterklaasfeest geeft wel meer achtergrond aan de discussies, die vaak uit de hand lopen de laatste tijd. Een van de laatste hoofdstukken heeft de veelbetekenende titel "Polderpiet", waarin de memorabele bijeenkomst nog vernoemd wordt van 31 maart in Montfort van het SNG: "Neem afscheid van Zwarte Piet". Door de rede werd Helsloot "de ideoloog van de anti-Zwarte Pietbeweging geworden, wiens standpunten door Quinsy en anderen gretig worden overgenomen". In het boek, dat degelijk is, maar soms ook met de maker op hol slaat, eindigt Scheer met de oproep: "Het wordt tijd dat hij zijn oude karakter weer laat zien. Een spottende, mythische figuur. Zwarte Piet is geen slaaf, integendeel, hij is een held. Hij duikt steeds weer op. Hij is ongreijpbaar. Hij is van het volk, iemand die steeds uit zijn eigen vuur, roet en as herrijst." Geen onbesproken werk, maar wel een dat naar mijn bescheiden mening door ieder die meer wil weten over Zwarte Piet en zijn achtergrond als opinievormend gelezen moet worden.

Een bewogen jaar met veel tegenstanders, maar nog veel meer voorstanders van ons traditionele feest. Aanpassingen gaan geleidelijk, soms echter nog te snel. Politiek correct en polderend in de officiële kanalen en (positief) behoudend daarbuiten? Intolerantie is een kwalijke zaak, maar dat geldt –zoals ik al eerder in de Tijdingen opmerkte– meerdere kanten op. Hoe het moet: blijven of veranderen, dat weet ik niet. De Nederlander zal het wel regelen, maar alsjeblieft buiten oogafstand van de kinderen, want de rellen bij de intocht met de arrestaties voor de ogen van de jeugd om wie het draait doen mij schamen dat ik een volwassene ben.

Artikelen gaan noemen is ondoenlijk, zeker omdat volledigheid niet kan en je het risico loopt belangrijke uitingen over te slaan. Misschien aardig om een keer te bekijken de facsimile druk van 1850 van Jan Schenkman (op Slideshare), de prachtige persiflages en liedjes van Van der Laan & Woe, de filmpjes van Arnold-Jan Scheer (eerste elf pagina's van zijn boek als pdf op zijn site, inclusief verwijzing naar film The Pagan roots of Black Pete and Santa, daarnaast link naar Zwart gemaakt, trailer van deze documentaire), de bijdrage van Frits Booij over Zwarte Piet met veel illustraties (bijlage bij Tijdschrift Immaterieel Erfgoed), de Facebook pagina met een reeks artikelen in "geschiedenis van Zwarte Piet, Black Pete: history of a character". En nog veel meer! Struin zelf het internet af en kom met interessante bijdragen en meld ze!